

Τα κρυμμένα παιδιά

Πώς οι αδελφές Κοέν γλίτωσαν από τα τρένα που έστελναν Έλληνες Εβραίους στο Άουσβιτς

(Στην αυριανή έκδοση το δεύτερο μέρος)

Οταν ήταν κοριτσάκια οι αδελφές Κοέν έπρεπε να κρυψτούν για να γλίτωσουν από τα βαγόνια του θανάτου. Σήμερα, δεκαετίες μετά την ταραχώδη περίοδο της γερμανικής κατοχής, φυλούν ακόμη τις φωτογραφίες των σωτήρων τους. Μια φοιτήτρια Φιλοσοφικής, ένας καθολικός ιερέας και μια καθολική μοναχή, ήταν ορισμένοι από τους ανθρώπους που τις φυγάδευσαν στις γειτονιές της Αθήνας για να μπνυ καταλήξουν στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Η Ζερμαΐν Μαραλών-Κοέν μαζί με τον σύζυγό της, Σαμπετάι (Σάμπι) Κοέν. «Η Ελένη Τουμπακάρη ήταν φοιτήτρια, μπλεγμένη στην αντίσταση. Δεν φοβήθηκε, έγινε η δεύτερη μπέρα μας», λέει η Βέτα Κοέν-Μιωνή καθώς απλώνει στο τραπέζακι του σαλονιού της φωτογραφίες περασμένων εποχών, κάποιες από αυτές με κόκκινη εικόνα. Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα θύματα του Ολοκαυτώματος, που οποία τιμάται κάθε 27η Ιανουαρίου, συναντάμε την ίδια και τις δίδυμες αδελφές της, Παυλίνα και Ρήνα, για να μας διηγηθούν την ιστορία τους. Στο τραπέζακι που μας χωρίζει έχουν τοποθετηθεί μια κορνίζα με τους γονείς τους και πλάι της στέκεται μια μπλε κονκάρδα με την επιγραφή «We Remember» («Θυμόμαστε»). Ο πατέρας τους, Σαμπετάι (Σάμπι) Κοέν, δούλεψε αρχικά ως τραπεζικός υπάλληλος και έπειτα έγινε έμπορος κλωστών, αντιπρόσωπος της γαλλικής εταιρείας DMC, με κατάστημα στην οδό Βαλαωρίτου της Θεσσαλονίκης. Παντρεύτηκε με προξενιό, όπως συνηθίζοταν τότε, την Ζερμαΐν Μαραλών. Οι δίδυμες κόρες τους γεννήθηκαν το 1937 στο οπίτι, με μακεστήρα τον γιατρό και παππού τους, Μωυσή Μαραλών. Περίπου 2,5 χρόνια αργότερα ήρθε στον κόμο και η μικρότερη κόρη. Οι αναμνήσεις τους από τα πρώτα χρόνια του ελληνοϊταλικού πολέμου δεν είναι πολλές. Θυμούνται ότι η μπέρα τους έπλεκε κάλτσες για τους Έλληνες στρατιώτες στο αλβανικό μέτωπο, ή ότι στο οπίτι φρόντιζαν πλέον να έχουν παραπανίσια τρόφιμα.

«Ο φόβος ξεκίνησε την ημέρα που μπήκαν οι Γερμανοί στη Θεσσαλονίκη. Κατέβηκαν από τον Βαρδάρη, πέρασαν από την Τσιμισκή. Εμείς μέναμε εκεί. Κλείσαν όλα τα παντζούρια, όλα τα μαγαζά», λέει η Παυλίνα Ματαθία.

Ήταν έξι ετών η ίδια, όταν ξεκίνησε από τους Γερμανούς η προετοιμασία για τον εκτοπισμό των Εβραίων της Θεσσαλονίκης. Τους υποχρέωσαν να ράψουν ένα κίτρινο αστέρι στα ρούχα τους, δέσμευσαν περιουσίες και καταστήματα και τα παρέδωσαν σε μεσεγγούχους, τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν τις οικίες τους και να μετοικήσουν στα γκέτο της πόλης. Εκεί δεν υπήρχε αρκετή τροφή, όπως θυμούνται οι μεγαλύτερες αδερφές Κοέν.

Οι γονείς τους φαίνονταν φοβισμένοι και οι ίδιες μπορούσαν να αισθανθούν ότι κάποιος κίνδυνος τους απειλούσε. Χωρίς αφορμή και προτού ξεκινήσουν οι συστηματικές διώξεις κατά των Εβραίων της πόλης συνέληφθη ο πατέρας τους και ένας θείος τους.

Η οικογένειά τους έδωσε χρήματα για να απελευθερωθούν. Εκβιασμοί αυτού του τύπου ήταν κάτι το σύνθετο εκείνη την περίοδο, λίγο καιρό πριν αναχωρήσουν οι πρώτοι συρμοί από τη Θεσσαλονίκη για τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. «Ελεγαν τότε ότι θα μας μεταφέρουν στην Πολωνία, σε καλύτερες συνθήκες και πολλοί το πίστεψαν. Ο παππούς μας, ο γιατρός, ήταν ένας άνθρωπος αποφασιστικός που έβλεπε μπροστά. Είπε ότι έπρεπε να φύγουμε από το γκέτο, να δραπετεύσουμε», λέει η κ. Ματαθία. Αξιοποιώντας τις γνωριμίες τους από τα επαγγέλματά τους ο πατέρας και ο παππούς (σε κάποιες περιπτώσεις ενδεχομένως και με οικονομικά ανταλλάγματα, όπως λένε οι τρεις αδελφές) κατορθώνουν να φυγαδεύσουν την οικογένεια στη Μηχανιώνα και από εκεί, νύχτα, να φύγουν με ένα ψαροκάρκινο για την Εύβοια. Είχαν γλίτωσει, για την ώρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της εποχής, μέχρι και τον Αύγουστο του 1943 στάλθηκαν από τη Θεσσαλονίκη με τρένα στο Αουσβιτς-Μπίρκεναου περισσότεροι από

45.000 Εβραίοι, το 95% του εβραϊκού πληθυσμού της πόλης. Η κ. Ματαθία θυμάται από αυτή τη διαδρομή με το καΐκι τη θλιμμένη φιγούρα του πατέρα της. «Ισως είναι η μόνη καθαρή εικόνα που έχω από εκείνον», λέει. «Αφού την πατρική του οικογένεια πίσω και αυτό ήταν ένα βάρος πολύ μεγάλο. Δραπέτευσε υπό την πίεσην του πεθερού του. Τον θυμάμαι στο καΐκι, με ένα σκούφο, να καπνίζει. Η εικόνα της απόλυτης θλίψης. Αυτό ήταν κάπι που τον ουνόδεψε».

Τα κρυφά γεννήθηκαν στην Αθήνα

Στην Αθήνα που ήταν και ο τελικός τους προορισμός, η οικογένεια Κοέν έλαβε πλαστές ταυτότητες. Ο Σάμπι Κοέν έγινε Σάββας Σαββίδης και γυναίκα του ονομάζοταν πλέον Ελένη. Η Βίδα έγινε Βέτα, η Ρικέτα μετονόμαστη σε Ρήνα και η Παλόμπα ήταν πλέον η Παυλίνα. Τα τρία κορίτσια κράτησαν αυτά τα μικρά ονόματα μέχρι και σήμερα. «Το ξέραμε ότι ήμασταν υπό καταδίωξη και κρυβόμασταν, ότι δεν έπρεπε να λέμε ποιοι είμαστε», λέει η κ. Ματαθία. (Πηγή: Καθημερινή)